

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФУТБОЛІСТІВ РІЗНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

Стасюк Вадим

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Анотації:

У статті аналізується змагальна діяльність студентських футбольних команд, команд першої ліги і команд прем'єр ліги України. Контроль змагальної діяльності здійснювався на основі комплексного підходу з урахуванням режимів координаційної складності виконання техніко-тактичних дій. Визначено, що змагальна діяльність футбольних команд різної кваліфікації характеризується нерівнозначною структурою як відносно кількісних, так і якісних показників.

Ключові слова:

футбол, футболісти різної кваліфікації, змагальна діяльність, техніко-тактичні дії.

The article analyzes the competitive activity of student football teams, the teams first league and the teams of the Premier League of Ukraine. Monitoring competitive activity carried out on the basis of an integrated approach taking into account the mode of coordination complexity of the technical and tactical actions. It was determined that the competitive activity of the football teams of various skill is characterized by unequal structure both in terms of quantitative and qualitative indicators.

Football, players of various skills, competitive activity, technical and tactical actions.

В статті аналізується змагальна діяльність студентських футбольних команд, команд першої ліги і команд прем'єр ліги України. Контроль змагальної діяльності здійснювався на основі комплексного підходу з урахуванням режимів координаційної складності виконання техніко-тактичних дій. Визначено, що змагальна діяльність футбольних команд різної кваліфікації характеризується нерівнозначною структурою як в отношении количественных, так и качественных показателей.

футбол, футболисты различной квалификации, змагальна діяльність, техніко-тактичні дії.

Постановка проблеми. Ефективність управління підготовкою спортсменів обумовлена багатьма чинниками, одним із основних яких є контроль та аналіз змагальної діяльності.

Саме структура змагальної діяльності в тому чи іншому виді спорту відображає рівень технічної та тактичної підготовленості спортсменів. Футбол є мабуть найбільш специфічним видом спорту. У якому часові параметри значення практично співпадають з часовими параметрами змагальної діяльності футболістів дозволяє здійснювати більш цілеспрямований вплив на тренувальний процес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Контроль і аналіз показників змагальної діяльності у командних ігрових видах спорту здійснювався багатьма спеціалістами [1–3, 8, 10]. Зокрема, у футболі ця проблема досліджувалася Е. Ю. Дорошенком [3], В. М. Костюкевичем [5–7], В. Н. Шамардіним [9].

У той же час, залишається актуальною проблемою визначення показників змагальної діяльності футболістів різної кваліфікації.

Зв'язок дослідження з науковими планами, темами. Дослідження виконувалося згідно зі «Зведеним планом науково-дослідної роботи Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України на 2011–2015 рр» за темою «теоретико-методичні основи індивідуалізації у фізичному вихованні та спорті». Номер державної реєстрації: 0112UOO2001.

Мета дослідження. На основі комплексного контролю визначити структуру техніко-тактичної діяльності команд різної кваліфікації у футболі.

Методи дослідження: аналіз науково-методичних літературних джерел, педагогічне спостереження, відеозйомка змагальної діяльності, методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Контроль і аналіз змагальної діяльності футболістів різними спеціалістами здійснюється практично ідентично. В процесі гри фіксуються такі показники: передачі м'яча, ведення, обведення, відбори, перехоплення, удари у ворота, єдиноборства [3, 5, 6].

На наш погляд одним із самих важливих техніко-тактичних дій футболіста є зупинка м'яча. Зупинка м'яча є ключовою ланкою практично в усіх ігрових комбінаціях.

Для визначення структури ТТД команд різної кваліфікації протягом 2012–2015 рр. аналізувалася змагальна діяльність команд прем'єр ліги України першої ліги та студентських футбольних команд.

У процесі контролю м'яча фіксувалися не лише показники виконання техніко-тактичних дій (ТТД), але і умови, в яких ці ТТД виконувалися.

Виконання кожної ТТД розглядалося в трьох режимах координаційної складності. ТТД, що виконувалися на місці або на зручній швидкості пересування були віднесені до 1-го режиму координаційної складності (РКС). До 2-го РКС були віднесені ТТД, що виконувалися в русі, з обмеженням у просторі і часі. 3-й РКС характеризувався діями, що виконувалися в умовах активної перешкоди з боку суперника. У процесі дослідження були визначені показники і структура техніко-тактичної діяльності команд різної кваліфікації у футболі (табл. 1).

Встановлено, що протягом матчу команди студентської ліги виконують 842 ± 76 ТТД, І ліги – 936 ± 82 ТТД, прем'єр ліги – 1068 ± 96 ТТД.

Що стосується якісних показників, то було встановлено, що найбільш ефективно виконуються ТТД гравцями команд прем'єр ліги України (коефіцієнт ефективності (КЕ) – $0,91 \pm 0,05$). Найменша ефективність виконання ТТД спостерігається у команд студентської ліги ($КЕ = 0,85 \pm 0,05$; $p < 0,001$). Статистично достовірна різниця у показниках ефективності виконання ТТД між командами І ліги та прем'єр ліги України не спостерігається ($p < 0,05$). Тобто, можна зробити висновок про те, що гравці команд студентської ліги суттєво поступаються за рівнем техніко-тактичної майстерності гравцям І ліги і прем'єр ліги України. Однак, аналіз табл. 1 дозволяє зробити висновок, що для команд студентської ліги, І ліги і прем'єр ліги України характерні певні особливості техніко-тактичної діяльності, в першу чергу це стосується структурного виконання ТТД (рис. 1).

Таблиця 1

Показники та структура техніко-тактичної діяльності команд різної кваліфікації у футболі

Техніко-тактичні дії (ТТД)		РКС	Команди								
			Студентська ліга (n=15)			І ліга (n=15)			Прем'єр ліга (n=15)		
			$\bar{x}$	S	$\bar{V}$	$\bar{x}$	S	$\bar{V}$	$\bar{x}$	S	$\bar{V}$
Зупинки		1	155	16	10,3	112	13	11,6	218	18	8,2
		2	37	5	13,5	74	8	10,8	29	4	13,2
		3	42	8	19,0	79	9	12,3	43	5	11,6
Передачі	Утримуючі	1	76	7	10,8	67	8	11,9	130	22	16,9
		2	26	4	15,3	49	9	18,3	36	5	13,8
		3	29	6	20,6	54	11	20,3	30	6	20,0
	Розвиваючі	1	85	10	11,7	70	11	15,7	123	16	13,0
		2	56	12	21,4	71	14	19,7	61	11	18,0
		3	48	16	33,3	46	12	26,0	65	14	21,5
	Загострюючі	1	4	2	50,0	12	3	25,0	4	2	50,0
		2	12	5	41,6	12	4	33,3	4	2	50,0
		3	14	6	42,8	14	5	35,7	8	3	37,5
Ведення		2	103	9	8,7	134	12	8,9	93	11	11,8
Обведення		3	30	7	23,3	29	8	27,5	15	4	26,6
Відбір		3	17	5	29,4	18	6	33,3	13	4	30,7
Перехоплення		1–3	69	12	17,3	63	11	17,4	89	13	14,6
Удари у ворота		1–3	39	11	28,2	32	8	25,0	22	8	36,3
Загальна сума ТТД		1–3	842	76	9,0	936	82	8,8	1068	96	8,9
Коефіцієнт ефективності		1–3	0,85	0,05	5,8	0,87	0,05	5,7	0,88	0,06	6,8

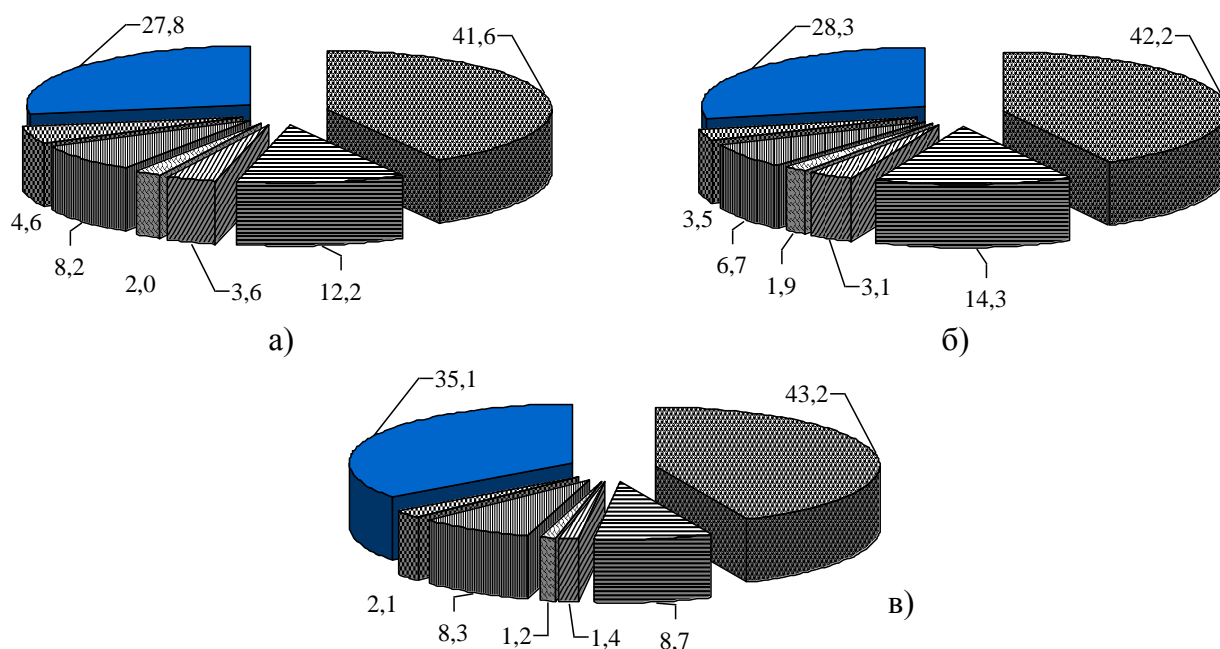

Рис. 1. Структура техніко-тактичної діяльності команд різної кваліфікації у футболі, %:
а) команда студентської ліги; б) команди І ліги; в) команди прем'єр-ліги України;

■ – передачі; ■ – ведення; ▨ – обведення; ▩ – відбір;
▨ – перехоплення; ▤ – удари у ворота; ■ – зупинки

Із рис. 1 видно, що чим вищий рівень команди тим більший відсоток припадає на виконання передач і зупинок м'яча. Так, якщо команди студентської ліги виконують 41,6 % передач і 27,8 % зупинок м'яча, то у команд прем'єр ліги України передачі становлять 45,6 % від загальної кількості виконання ТТД, а зупинки – 35,1 %. Ці два показники у структурі техніко-тактичної діяльності команди насамперед характеризують комбінаційний стиль гри футбольної команди.

Передачі і зупинки м'яча відносяться до фази володіння м'ячем. До цієї фази також відносяться ведення, обведення і удари у ворота. Найбільша частка ведення виконується гравцями команд І ліги (14,3 %), найменші показники ведення зафіксовані у структурі техніко-тактичної діяльності команд прем'єр ліги (8,7 %). Що стосується такої техніко-тактичної дії, як обведення суперника, то у структурі техніко-тактичної діяльності ця ТТД становить від 1,4 (команди прем'єр ліги) до 3,6 % (команди студентської ліги).

Найбільша кількість ударів у ворота спостерігається у команд студентської ліги (4,6 % від всіх ТТД, найменше виконання ударів у ворота спостерігається у структурі техніко-тактичної діяльності команд прем'єр ліги 2,1 %).

У футболі до фази відбору м'яча відносяться такі техніко-тактичні дії як відбори і перехоплення. Виконання відборів м'яча у структурі техніко-тактичної діяльності футбольних команд знаходиться в межах від 1,2 (І ліга) до 2,2 % (команди прем'єр ліги України). Перехоплення м'яча становлять у структурі техніко-тактичної діяльності у команд студентської ліги – 8,2 %, у команд І ліги – 6,7 %, у команди прем'єр ліги України – 6,6 %.

Отже, аналізуючи структуру техніко-тактичної діяльності команд різної кваліфікації можна зробити висновок про певну тенденцію виконання ТТД. У команд різної кваліфікації спостерігається практично однакова ієрархічна тенденція щодо кількісного виконання ТТД – передачі – зупинки – ведення – перехоплення – удари у ворота – обведення – відбір (див. рис. 1).

Висновки.

1. Контроль і аналіз змагальної діяльності футбольних команд різної кваліфікації дозволяє визначити шляхи удосконалення підготовки футболістів з урахуванням встановленої структури техніко-тактичної діяльності.

2. Визначено, що аналіз змагальної діяльності в футболі має здійснюватися на основі комплексного контролю з урахуванням не лише фіксації окремих ТТД, але і умов, в яких вони виконуються.

3. Встановлено, що чим вищий рівень футбольної команди, тим більші загальні показники ТТД, а, також більш високий коефіцієнт ефективності їх виконання. Зокрема, протягом матчу команди прем'єр ліги виконують 1068 ± 96 ТТД, команди першої ліги – 936 ± 82 ТТД, студентські футбольні команди – 842 ± 76 ТТД. Коефіцієнт ефективності виконання ТТД становить: $0,88 \pm 0,06$ – команди прем'єр ліги; $0,87 \pm 0,05$ – команди першої ліги; $0,85 \pm 0,05$ – студентські футбольні команди.

Перспектива подальших досліджень обумовлена розробкою модельних характеристик змагальної діяльності команд різної кваліфікації як для команд, так і для гравців різних ігрових амплуа.

Список використаних літературних джерел

1. Войтенко С. Порівняльний аналіз змагальної діяльності волейбольних команд із різним рівнем групової ефективності / С. Войтенко // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Вип. 1. – Вінниця : ТОВ «Планер», 2016. – С. 271–278.

2. Вознюк Т. Контроль змагальної діяльності в баскетболі за часовими інтервалами / Т. Вознюк, А. Драчук // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Вип. 1. – Вінниця : ТОВ «Планер», 2016. – С. 267–271.

3. Дорошенко Э. Ю. Управление технико-тактической деятельностью в командных спортивных играх: монография / Э. Ю. Дорошенко. – Запорожье : ООО «ЛИПС» ЛТД, 2013. – 436 с.

II. Науковий напрям

---

4. Костюкевич В. М. Футбол : навч. посіб. для факультетів фіз. виховання пед. ін-тів і ун-тів / В. М. Костюкевич. – Вінниця : Віноблдрукарня, 1997. – 260 с.
5. Костюкевич В. М. Структура технико-тактической деятельности высококвалифицированных футболистов разных игровых амплуа / В. М. Костюкевич // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. – Харків, 2009. – № 9. – С. 67–70.
6. Костюкевич В. М. Показатели технико-тактической деятельности футболистов высокой квалификации на чемпионате Европы 2016 года / В. М. Костюкевич // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Вип. 1. – Вінниця : ТОВ «Планер», 2016. – С. 315–322.
7. Мітова О. Концепція формування системи контролю в процесі багаторічного удосконалення у командних спортивних іграх / О. Мітова // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Вип. 1. – Вінниця : ТОВ «Планер», 2016. – С. 353–359.
8. Шамардин В. Н. Характеристика особенностей атакующих действий футбольных команд высокой квалификации / В. Н. Шамардин // Спортвний вісник Придніпров'я. – 2011. – № 1. – С. 133–136.
9. Щепотіна Н. Аналіз взаємозв'язку підготовленості та змагальної діяльності кваліфікованих волейболісток / Н. Щепотіна // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Вип. 1. – Вінниця : ТОВ «Планер», 2016. – С. 403–407.